

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *A társadalomnak is részt kell vennie a svábhegyi csillagvizsgáló felépítésében*

Forrás:

Bp

(Hely)

1923. 11. 4.

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Old)

Osztályozás

Tárgy

522.1

Hely

Idő

"1923"

Személy

A társadalomnak is részt kell vennie a svábhegyi csillagvizsgáló felépítésében

62.000 aranykorona kell a Hegde-féle reflektorra

(A Nemzeti Ujság tudósítójától.) A Stella Csillagászati Egyesület előkészítő bizottsága ma délután a Tudományos Akadémiában ülést tartott, amelyen Klebelsberg Kuno gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter igen nagyszabású és mélyenjáró beszédet mondott. A beszéd, amely a magyar tudományos élet minden tényezőjének figyelmét megérdemli, főbb vonásaiban a következő:

A miniszter mindenekelőtt azt az aggodalmát hangsúlyozta, hogy *kulturánk válsága* éppen gyakori hangoztatása miatt frázisá válik és így a benne rejlő igazság elveszti vonzó és meggyőző erejét. Ugy jár, mint a dal, melyet a kintorna meguntat. Épp ezért a miniszter kifejtette, mi a sok panaszban a valóság és hogy a mentés művében miképp kell a munkának megoszlania az állam és a társadalom között. Összehasonlítást tett a német és magyar tudományos viszonyok között. A bajok forrása: a veszített háború, teljesen azonos mind a két országban. Nálunk azonban, ahol az öncélú kulturpolitikára csak 1867-ben indulhatott meg, tudományos tüntermelésről a békében sem lehetett beszélni, ami ma annyiban előnyös, mert *kulturális apparátusunkat* takarékos kormányzás mellett a maradóország is felel tudja tartani. Egyetemi tanáraink státuszrendezése némileg enyhítette tudósaink anyagi gondjait, de soha el nem hervadó dicsősége marad a magyar intelligenciának, hogy a nagy fizetésemelések előtt, midőn az értelmiség anyagi helyzete valóban tarthatatlanná vált, a maga és a haza sorsán egy pillanatra kétségbe nem esett, hanem példás kötelességtudással dolgozott tovább. Kulturális bajainknak is az a főforrása, hogy elszakították az

ország kétharmad részét. Bajainkat tetézték a botor forradalmak és az eszeveszett proletárdiktatura, amelynek idején közintézményeink lerongyolódtak, felszerelésüket szétlopkodták és ma a hiányokat méregdrága áron kell pótolni. Különös baja köznevelődési ügyünknek az is, hogy a háború éppen a nagy kulturális építkezéseket befejezetlenül találta. Befejezetlenül áll ma is a debreceni klinikai telep, csak nehezen tudjuk befejezni országos levéltárunkat, a földönfutóvá lett intézményeknek pedig, így csillagdáknak is új hajlékot kell emelnünk. De mindezt el kell végeznünk, ha művelődésünket meg akarjuk menteni. Debreceni klinikánk ma jobb propagandát jelentenek, mint a célzatosan megírt füzetek milliói, mert igazi meggyőző ereje a tényeknek és az alkotásoknak van.

A miniszter még rámutatott arra, hogy pénzünk elértéktelenedése folytán összezsugorodtak alapítványaink, összeomlott egész ösztöndíj-ügyünk és a papír árának és a nyomdai költségeknek szűküléses emelkedése folytán egyre nehezebb a könyvek és folyóiratok kiadása.

Országunknak egyáltalán volt földmágnassági állomása és a nemzetközi szervezetben dékeleten ez volt az utolsó láncszem. Az állomást elvesztettük, a földmágnassági megfigyelések és mérések hazánkban megszűntek. Ha Tass Antal igazgató nem menti meg személyes áldozatok árán az ógyallai csillagvizsgáló felszerelését, akkor így állnánk a magyar asztrológiával is. A Svábhegyen most hozzáláttunk a történeti sorrendben a harmadik magyar csillagda megépítéséhez. Ki akarjuk venni részünket a nemzetközi tudományos munkából. Hiszen nemzeti büszkségünk, hogy például a csillagok színképek típusának megállapításában a potsdami és az amerikai Harvard-csillagda a mi ógyallai csillagvizsgálóinkkal társult. Az állam a Svábhegyen, a székesfőváros által átengedett telken már megépítette a meridiánházat és a nyolchüvelyes reflektor befogadására szükséges kupolát. Most hozzáláttunk a központi épülethez, melyben a laboratóriumok, a csillagászati normálóra befogadásához szükséges temperált helyiség, a könyvtár és a precíziós mechanikai műhely nyer elhelyezést, tetején pedig felszerelhető lesz az asztrolóméter. Az építkezés és a személyzet fentartása állami feladat, de a munkából és az áldozatból a társadalomnak is ki kell vennie a részét.

A magyar csillagvizsgáló főműszerét, egy Hegde-féle reflektort 90 ezer aranymárkáért még a háború előtt megrendeltünk, de csak 28 ezer márkát fizettünk ki, a további részletek folyósítása megakadt, mire a drezdai cég a műszerépítést befejeztette. 62 ezer aranymárkára lenne szükségünk, hogy végre megkaphassuk a reflektort, mely a magyar csillagvizsgálót megint beiktatná a nemzetközileg számottevő intézetek sorába. Mily szép emlék lenne a jövő nemzedék számára, ha a hatalmas műszerre rávétehnénk a magyar mecénások nevét. Külföldi segítségre is szükségünk van, de az angolok és amerikaiak támogatására nem számíthatunk, ha odakint nem látják hogy magunk is áldozunk. Nem elégséges azonban, hogy a társadalom csak áldozzon a magyar tudományosságért, érdeklődni is kell iránta, szeretnie is kell a kultúrát, hogy virágozhasson. A Stella Csillagászati Egyesület kettős cél szolgálatára hívott. Meg akarja szervezni a társadalom áldozatkészését a svábhegyi csillagvizsgáló befejezésére és felohajtja kelteni az érdeklődést a legszebb természet-tudomány, a csillagászat iránt. A miniszter végezetül azt a reményét fejezte ki, hogy ma, amikor a nemzet kálváriájának legnagyobb részét már megtette, a rövidebb úton lerokkadni már nem fog és az államban, társadalomban egyaránt meglesz a szükséges erő és áldozatkészség az előző nagy nemzedékektől átvett kulturális kincsnek a jövő nemzedékre való átszármaztatására.